ROOKVRIJE ZORG

VAN *IDEE* NAAR INVOERING

Linda de Heer – Adviseur juridische zaken
31 oktober 2025

INHOUD

- Context en aanleiding
- Startpunt GGZ NHN (2020 – 2024)
- Juridisch kader (1/2)
- Uitspraak GGzEindhoven
- Het uiteindelijke beleid GGZ NHN (2024 – 2025)
- Definities
- Uitspraken als steun
- Juridisch kader (2/2)
- Ruimte waar werknemer werkt
- Lessen en Tips
- Vragen

CONTEXT EN AANLEIDING

- Rookvrije generatie
- Nationaal Preventieakkoord
  - GGZ en ziekenhuizen 2025
  - Overige 2030
- Tabaks- en rookwarenwet
- Tabaks- en rookwarenbesluit

STARTPUNT GGZ NHN (2020 – 2024)

- Eerste ideeën en gesprekken
- Inventarisatie knelpunten (cliënten, medewerkers, bezoek, buitenruimtes)
- Dilemma's: autonomie vs. gezondheid, rechtvaardigheid, haalbaarheid

JURIDISCH KADER (1/2)

- Artikel 10 Tabaks- en rookwarenwet: instellen/aanduiden/handhaven rookverbod
    b. in een gebouw of inrichting, dat onderscheidenlijk die in gebruik is bij een instelling of vereniging voor gezondheidszorg, welzijn, maatschappelijke dienstverlening, kunst en cultuur, sport, sociaal-cultureel werk of onderwijs: degene die – anders dan in een hoedanigheid als bedoeld onder a – over dat gebouw of die inrichting het beheer heeft;
- Artikel 6.2 Tabaks- en rookwarenbesluit: uitzonderingen mógelijk voor open lucht & persoonlijke levenssfeer
- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst óf zorgovereenkomst: zorgplicht, veilige behandel-/zorgomgeving
- Arbowet: veilige en gezonde werkplek voor medewerkers

UITSPRAAK GGZ EINDHOVEN

- HR 7-7-2023 (ECLI:NL:HR:2023:1048)
  - Klacht ontvankelijk: ook over rookverbod buiten als dit (afwijkend) beleid is t.o.v. huisregels.
  - Terugwijzing: onderzoek of algeheel rookverbod dwingend uit regelgeving volgt; zo niet, toets noodzakelijkheid onder Wvggz art. 8:15.
- Rb Oost-Brabant 30-11-2023 (ECLI:NL:RBOBR:2023:5564)
  - Geen wettelijke plicht tot algeheel rookverbod per 1-7-2022.
  - Algeheel rookverbod = huisregel; GGzE niet aangetoond noodzakelijk voor ordelijke gang/veiligheid (art. 8:15 Wvggz) → klacht gegrond.
- Rb Oost-Brabant 7-6-2024 (ECLI:NL:RBOBR:2024:3235)
  - Opnieuw klacht gegrond;
  - Schadevergoeding naar billijkheid (€1.400).

Rookvrij wordt daarmee als het ware aan 'verplichte zorg' gehangen.

HET UITEINDELIJKE BELEID GGZ NHN (2024 – 2025)

- Governance: besluitvorming in de organisatie, cliëntenraad en OR betrokken
- Kern: volledig rookvrij, binnen én buiten
- Voor cliënten, medewerkers, bezoekers
- Geen rookruimtes (wettelijk ook verboden)
- Geen uitzonderingen
- Heldere communicatie, participatie en ondersteuning bij stoppen

DEFINITIES (VOOR UITVOERBAARHEID)

- Ruimte waar geen inbreuk gemaakt mag worden op de persoonlijke levenssfeer, kort gezegd Privéruimte:
  - Branchevereniging Zorg: “een ruimte die exclusief door de cliënt gebruikt wordt en waar hij voor langere tijd verblijft”
  - WMCZ2015: langere tijd = 6+ maanden

“Een privéruimte is een ruimte die is bedoeld en ingericht om langer dan 6 maanden te verblijven én exclusief door de cliënt worden gebruikt. “

  - HIC ≠ ingericht in langer te verblijven, dus kamers binnen HIC geen priveruimte

- Open lucht: binnentuin, balkon, buitentuin, terrein
- Autonomie: recht eigen leven in te richten ↔ zorgplicht & veiligheid, persoonlijke integriteit

UITSPRAKEN ALS STEUN (1/4)

- Klachtencommissie GGZ Amsterdam en omstreken
- Rechtbank Amsterdam
- RSJ-uitspraken: rookvrij in forensische zorg

UITSPRAKEN ALS STEUN (2/4)

Klachtencommissie GGZ Amsterdam en omstreken (18 februari 2025)

- Commissie bevoegd, want rookverbod staat in de huisregels (art. 10:3 jo. 8:15 Wvggz).
- Binnen/kamer/balkon/terrein: rookverbod toegestaan (TRW art. 10; balkon/binnenterrein = ‘gebouw’)
  - Kamer ≠ uitzondering ‘persoonlijke levenssfeer’
    Geen duurzaam/exclusief privéverblijf; bovendien hebben medewerkers toegang → rookverbod op kamers is verplicht.
  - Zelfs als kamer wel privé zou zijn
    Werkgeversplicht rookvrije, veilige werkplek; rook lekt naar afdeling; ventileren beperkt; brandrisico → rookverbod in huisregels verenigbaar met art. 8:15 Wvggz.
  - Feitelijk onderdeel van het gebouw (overdekt/ommuurd) → wettelijk rookverbod; niet aan te merken als buiten lucht (verwijzing NVWA-richtlijnen).
- Begeleid wandelen buiten: huisregels rijken niet buiten de accommodatie; noodzaak/proportionaliteit onvoldoende onderbouwd → rookverbod tijdens begeleid wandelen niet toegestaan via huisregels.
- Conclusie: klacht gegrond voor wandelen onder begeleiding; ongegrond voor binnen/kamer/balkon/terrein

UITSPRAKEN ALS STEUN (3/4)

Rb Amsterdam (10 juni 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:3866)

- Begeleid wandelen = onderdeel behandeling → ‘accommodatie’ strekt zich tijdelijk uit naar buiten
  - Huisregels mogen rookverbod tijdens begeleid wandelen bevatten
- Belangenafweging: zelfbeschikking (Gw art. 10/EVRM art. 8) ↔ lichamelijke integriteit (Gw art. 11) & Arbowet.
  - Zwaarder gewicht voor bescherming niet-rokers/medewerkers
  - Rookverbod is gerechtvaardigde inbreuk op zelfbeschikking
- Nationaal Preventieakkoord ondersteunt rookvrije GGZ
- Noodzakelijk, proportioneel, uitvoerbaar: algemene regel voorkomt onrust/ongelijkheid; alternatieven onvoldoende
- Uitkomst: beroep gegrond; rookverbod tijdens begeleid wandelen toegestaan in huisregels

UITSPRAKEN ALS STEUN (4/4)

Raad voor de strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (RSJ) – 21 maart 2025

- Algeheel rookverbod (binnen, buiten, kamers, begeleid verlof) niet in strijd met TRW/Trb en hogere regelgeving
- Roken ≠ grondrecht
  - Zelfbeschikking (art. 10 Gw/ art. 8 EVRM) wordt begrensd door lichamelijke integriteit van niet-rokers/medewerkers (art. 11 Gw) → meeroken geeft ernstige gezondheidsrisico's.
- TRW/Trb: uitzonderingen (open lucht/persoonlijke levenssfeer) creëren geen plicht om roken toe te staan
- Alternatieven onvoldoende
  - Roken op kamer (zelfs met dichte deur) → blootstelling/veiligheidsrisico's.
  - Buitenrookplek → praktische onmogelijkheid, samenscholing/contrabande, ongelijkheid tussen patiënten.
  - Ventilatie → niet haalbaar/ineffectief.
- Arbowet, orde & (brand)veiligheid, behandelbelang → verbod gerechtvaardigd
- Uitkomst: beroep gegrond

JURIDISCH KADER (2/2)

- Artikel 10 Tabaks- en rookwarenwet: instellen/aanduiden/handhaven rookverbod
  b. in een gebouw of inrichting, dat onderscheidenlijk die in gebruik is bij een instelling of vereniging voor gezondheidszorg, welzijn, maatschappelijke dienstverlening, kunst en cultuur, sport, sociaal-cultureel werk of onderwijs: degene die – anders dan in een hoedanigheid als bedoeld onder a – over dat gebouw of die inrichting het beheer heeft;
  c. in een ruimte, gebouw of inrichting waar een werknemer zijn werkzaamheden verricht of pleegt te verrichten: de werkgever van die werknemer
- Artikel 6.2 Tabaks- en rookwarenbesluit: uitzonderingen mógelijk voor open lucht & persoonlijke levenssfeer
- Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst: zorgplicht, veilige behandelomgeving
- Arbowet: veilige en gezonde werkplek voor medewerkers

RUIMTE WAAR WERKNEMER WERKT

- Eigendom cliënt
  - Koopwoning
  - Huurwoning: rechtstreeks van woningcorporatie
  - Cliënt bepaalt wat er in de woning gebeurt en dus kun je alleen cliënt verzoeken de woning zoveel als mogelijk rookvrij te maken op het moment dat werknemer er diens werk doet.

- Eigendom zorgaanbieder
  - Verblijfsruimte wordt betaald via indicatie; zorgverzekering, zorgkantoor, gemeente
  - Verblijfsruimte wordt ‘gehuurd’ via verblijfsovereenkomst of huurovereenkomst met zorgcomponent/koppeling.
  - Rookvrijbeleid maken binnen de organisatie
  - Rookvrije verblijfsruimten mogelijk: voorwaarden in de overeenkomst + verwijzen naar beleid

LESSEN EN TIPS

- Duidelijke stip op de horizon
- Begin klein, bouw stap voor stap uit
- Betrek medewerkers en cliënten
- Juridische kaders = steun, niet stok
- Meerdere locaties? Bekijk het de kaders eerst per locatie
- Stel duidelijk beleid op voordat je invoert, en blijf het steeds vernieuwen
- Wees duidelijk: geen uitzonderingen

AFSLUITING

ROOKVRIJE ZORG IS GEEN VERBOD, HET IS EEN KEUZE VOOR GEZONDHEID

Vragen?

L.deHeer@ggz-nhn.nl

WERKGEBIED MET LOCATIES

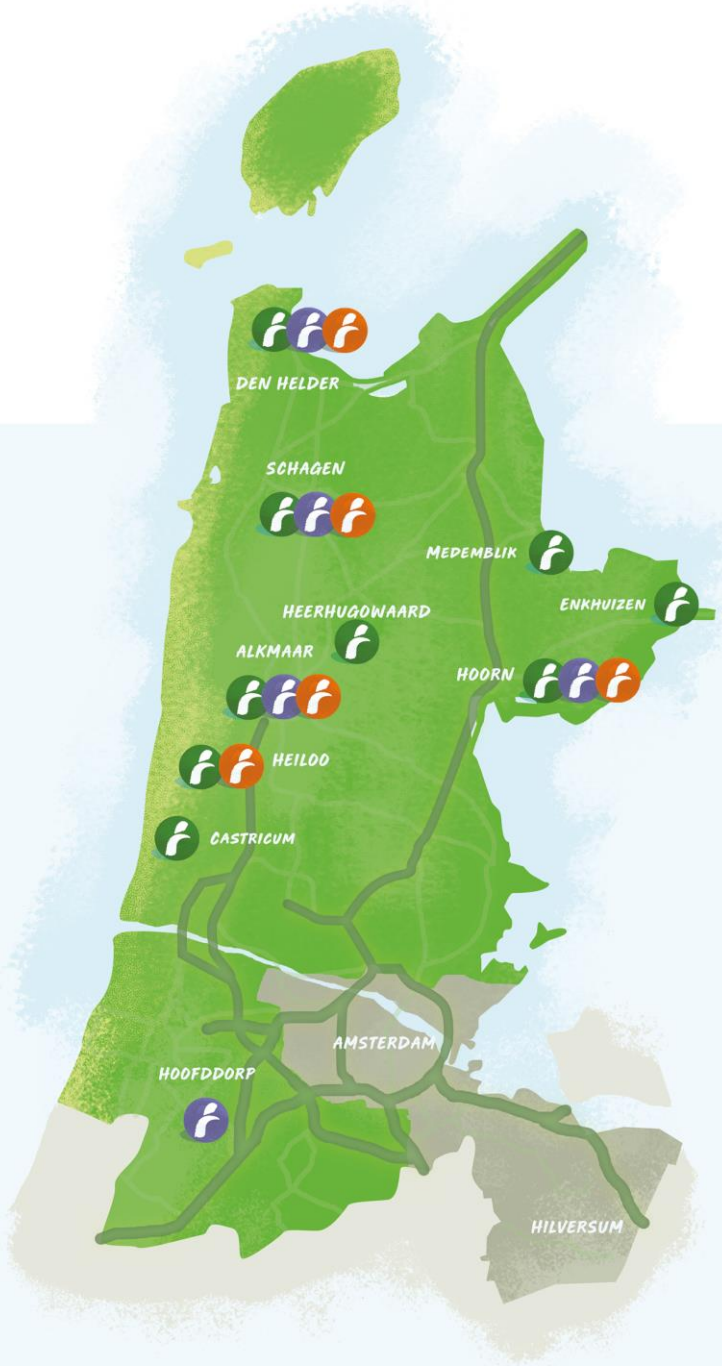

Locaties voor geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen/ouderen

Locaties voor geestelijke gezondheidszorg voor jeugd & gezin

Locaties voor forensische zorg

Ook online vanuit het buitenland

Suriname

Verenigde staten

Frankrijk

Israël

Spanje

Duitsland

Malta

Nederlandse Antillen

VOLG ONS OP

@ggznhn

@GGZNoordHollandNoord

@ggz-nhn

@ggznhn
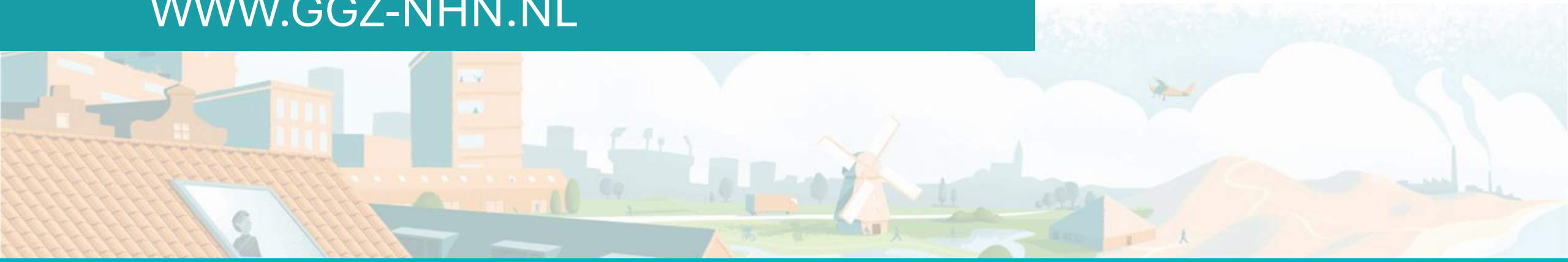
WWW.GGZ-NHN.NL